

Історико-політичні проблеми сучасного світу:
Збірник наукових статей. – Чернівці:
Чернівецький національний університет,
2022. – Т. 45. – С. 71-85
DOI: 10.31861/mhpi2022.45.71-85

Modern Historical and Political Issues:
Journal in Historical & Political Sciences. – Chernivtsi:
Chernivtsi National University,
2022. – Volume. 45. – pp. 71-85
DOI: 10.31861/mhpi2022.45.71-85

УДК 355.48(470:477):316.776.2

© Наталія Карпчук¹
© Богдан Юськів²

Інформаційні приводи й інформаційний супровід гібридної війни Російської Федерації проти України

Події локальної гібридної війни, яку Росії веде на території України, слугують інформаційними приводами глобальної інформаційної війни, яку Росія спрямовує проти Заходу. Постає проблема: як поєднується локальна гібридна війна з глобальною інформаційною війною, і що служить тими медіаінструментами, які на основі заходів гібридної війни створюють наративи, що відповідають інтересам ініціаторів пропагандистського впливу. Мета дослідження – з'ясувати, як залежать загальні характеристики інформаційних повідомлень російських провладних медіа (інтенсивність, подієвість та інтенційність) від подій у зоні бойових дій і загальної ситуації на території України. Дослідження здійснено на прикладі інформаційних й аналітичних матеріалів російського міжнародного багатомовного інформаційного каналу RT. Отримані результати дозволяють зрозуміти, що механізм медіавпливу російських пропагандистів є усвідомленим, цільовим, з наперед запланованими наслідками і починається з перших слів публікацій – заголовку та ліду.

Ключові слова: локальна гібридна війна, глобальна інформаційна війна, інформаційний привід, інтенс-аналіз, моделювання множинної регресії, RT.

Information Occasions and Information Support of the Russian Federation Hybrid Warfare Against Ukraine

The events of Russia's local hybrid warfare in Ukraine are in fact the information occasions of Russia's global information war against the West which, especially expert circles, seem to comprehend it. Consequently, the problem arises: how local hybrid warfare is combined with global information warfare, and what media tools create narratives based on hybrid warfare that meet the interests of the propaganda initiators. It is important to determine the mechanisms of information influences on Ukrainian society and the world community in modern wars. The aim of the study was to find out how the general characteristics of Russian pro-government media reports (intensity, events and intentions) depend on the events in the war zone and the general situation in Ukraine, where the hybrid war is waged. In the study information and analytical materials of the Russian international multilingual information channel RT were researched. The headlines and leads of more than 44 thousand short information messages for the period from October 1, 2014 to June 30, 2020 and more than 1 thousand analytical materials for the period from October 1, 2018 to June 30, 2020 were analyzed. The following methods were applied: intent analysis of political discourse, methods of descriptive statistics, data visualization, testing of statistical hypotheses, correlation analysis, modeling of multiple regressions. The statistical data are consistent with the two hypotheses of the study: 1) RT reports follow a selective event orientation; 2) RT reports have a clear object and intention orientation. The obtained results let the authors conclude that the mechanism of Russian propagandists' media influence is conscious, targeted, with pre-planned consequences and begins with the first words of the publications, i.e. the headline and the lead.

¹ Доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародних комунікацій та політичного аналізу, Волинський національний університет імені Лесі Українки, Україна. E-mail: Natalia.karpchuk@vnu.edu.ua; <https://orcid.org/0000-0002-9998-9538>.

² Доктор політичних наук, професор кафедри економіки та управління бізнесом, Рівненський державний гуманітарний університет, Україна. E-mail: yuskivb@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0001-7621-5954>.

Keywords: local hybrid warfare, global information warfare, information occasion, intent analysis, multiple regression modeling, RT.

Постановка проблеми. Російська гібридна війна в Україні «спантеличила» не лише західних військових експертів, але й широкі кола, яких здивувало не так захоплення Криму та східних територій України, як вразило те, як Росія це зробила, бо її дії не вписувалися в жодну із західних концепцій сучасних конфліктів³. На хвилі першої реакції – здивування, Захід приймає низку санкцій проти Росії, а «спантеличення» настає, коли він починає усвідомлювати: війна насправді ведеться не стільки проти України, скільки проти нього самого. І при цьому йдеться не лише про локальну гібридну війну проти України, а всеосяжну інформаційну війну проти Заходу (в глобальному масштабі) у рамках геополітичної доктрини Росії. Тепер не інформаційна складова є частиною гібридної війни, а «гібридна війна» стає локальним (за територією, за часом розгортання, одним з багатьох) тлом і сукупністю свідомо і наперед сформованих локальних «гібридних» приводів, на основі яких можна вибудовувати повномасштабну глобальну інформаційну війну. З 2013 р. РФ розпочала хвилю гібридних війн на міжнародній арені, які проявляються на різних рівнях і зі зростаючою потужністю⁴. Про це говорить також В. Горбулін, констатує, що для РФ «гібридний» метод ведення війни на довгі роки стає домінуючим, а гібридна війна як форма агресивного вирішення Росією своїх геополітичних завдань не лише не обмежилася Україною, а й усіяко розвивається, а самі форми цієї війни стають дедалі вигадливішими, поширюючись на нові театри воєнних дій⁵. На думку Д. Госкінса й Б. О'Лугліна⁶, у час медіавійни масмедіа стають невід'ємною частиною будь-якого конфлікту, бо впливають на сприйняття подій аудиторією, на прийняття політичних рішень і на те, як згодом історики оцінюють розвиток подій. Оприлюднена інформація стає не менш потужною зброєю, ніж артилерія⁷.

На нашу думку, за таких умов доцільно вести мову не про інформаційну складову як один із неконвенційних засобів у структурі «гібридної війни», а трактувати її як інформаційний привід (як поставлені події) для здійснення глобальної інформаційної війни. Усе це стає поштовхом до появи нової *дослідницької проблеми*: поєднання гібридної війни (зокрема її конвенційної складової) з військовою інформаційною. Зокрема, О. Фрідман, В. Кабернік, Дж. Пієрс у передмові до колективної праці «Гібридні конфлікти й інформаційна війна: нові ярлики, стара політика» акцентують, що у сучасних гібридних конфліктах суттєво зростає роль інформаційного виміру як віртуального простору, де просувають політичні цілі на національному й міжнародному рівнях; саме тому особливої ваги набуває контроль за поширенням інформації⁸. Специфічними характеристиками гібридної війни є використання за будь-якої нагоди традиційних і сучасних медіа-інструментів, щоб створювати нарративи, які б відповідали інтенціям, цілям, інтересам ініціатора впливу⁹. Досліджуючи гібридну війну РФ в Україні, українські дослідники наголошують, що для будь-якої війни, гібридної включно, важливим є її опис, інформаційна підтримка,

³ Fridman, O. (2017). "The Danger of 'Russian Hybrid Warfare'", *Cicero Foundation Great Debate Paper*, 17 (5), p. 9. URL: https://www.cicerofoundation.org/wp-content/uploads/Ofer_Fridman_The_Danger_of_Russian_Hybrid_Warfare.pdf.

⁴ Šliwa, Z., Veebel, V., Lebrun, M. (2018). "Russian Ambitions and Hybrid Modes of Warfare", *Sojateadlane (Estonian Journal of Military Studies)*, 7, pp. 86–108. URL: www.ksk.edu.ee/teadus-ja-arendustegevus/publikatsioonid/.

⁵ Горбулін, В. (2016). Гібридна війна: все тільки починається... *Дзеркало тижня. Україна*. 25 березня. URL: <http://gazeta.dt.ua/internal/gibridna-viyana-vse-tilki-pochinayetsya.html>.

⁶ Hoskins, A., O'Loughlin, B. (2010). *War and Media: The Emergence of Diffused War*, Cambridge: Polity Press, pp. 3-6.

⁷ Patrikarakos, D. (2017). *War in 140 Characters: How Social Media is Reshaping Conflict in the Twenty-First Century*, New York: Basic Books, pp. 1-17.

⁸ Hybrid Conflicts and Information Warfare: New Labels, Old Politics (2019), edited by O. Fridman, V. Kabernik, J. C. Pearce, editors, Boulder: Lynne Rienner Publishers, pp. 2.

⁹ Andreas, J., Guillaume, L. (2015, April). "NATO's Hybrid Flanks- Handling Unconventional Warfare in the South and the East", *Research Paper (112)*, 2. NATO Defense College.

«фізичні дії на полях боїв постійно супроводжуються процесами їхнього дискурсивного осмислення, словесного опису та аналізу»¹⁰.

Аналіз досліджень та публікацій. Проблематику інформаційно-пропагандистських ефектів в умовах гібридної війни досліджували Г. Почепцов, М. Burns, М. С. Libicki, J. Arquilla, М. Taddeo, В. Горбулін та колеги, R. Blum, E. Zouganeu, S. Raq, S. Elcheikh, S.-D. Bachmann, М. Snegovaya, R. D. Thiele, K. Giles та ін. Однак залишається чимало проблемних питань, які потребують подальшого розвитку, зокрема, ефективність здійснення інформаційних воєн, а також те, як вони використовують можливості й потенціал «гібридної війни».

Питання «ефективності» вкрай важливі для ініціаторів впливу. Однак не менш, а навіть більш важливими вони є для тих суб'єктів міжнародних відносин, які піддаються впливу, тобто стають об'єктами інформаційних воєн. Йдеться про західні демократії, які не готові ефективно протистояти як гібридним, так і інформаційними впливам, не кажучи вже про перехоплення ініціативи, а відтак переосмислення підходів до підтримання національної безпеки цих країни, перебудови системи їхньої оборони з врахуванням нових загроз і небезпек.

Наше дослідження спрямоване на поглиблення та узагальнення існуючих знань щодо механізмів здійснення інформаційних впливів на світову спільноту в умовах сучасних воєн. *Предметом* дослідження є не усе поле інформаційних приводів й інформаційного супроводу гібридної війни РФ проти України (й Заходу), а лише український контекст.

Пропонована стаття підготовлена в межах проєкту «Стратегічні комунікації ЄС: протидія деструктивним впливам» програми ERASMUS+ напряму Модуль Жана Моне (№ 101047033 ERASMUS-JMO-2021-MODULE).

Метою вивчення є з'ясувати, як залежать загальні характеристики (інтенсивність, подієвість та інтенційність) інформаційних повідомлень російських медіа від подій у зоні бойових дій і загальної ситуації на території України, де відбувається гібридна війна. Аналіз здійснено на прикладі російського міжнародного багатомовного інформаційного каналу RT (Russia Today).

Виклад основного матеріалу. Концептуалізуючи предметну область дослідження, ми відштовхуємося від двох базових понять – гібридна та інформаційна війни.

Політичні, інформаційно-пропагандистські, економічні й інші аспекти, пов'язані з сучасними війнами, як і безпосередньо воєнні дії, експерти і науковці відносять до категорії засобів «гібридних війн». Концепція «гібридної війни» оформилася на початку XXI ст., хоча поєднання тактики та бойових дій, які охоплює цей концепт, має глибоке історичне коріння, новим є лише сам термін^{11, 12}. Його популяризував американський військовий теоретик Ф. Гофман: «[Гібридна війна] включає в себе різноманітні способи ведення війни, в тому числі звичайні можливості, нерегулярну тактику та формування, терористичні акти, включаючи безрозсудне насильство й примус та кримінальний безлад»¹³. Він наголошує, що гібридні війни відрізняються від попередніх війн (які мали регулярні й нерегулярні компоненти, але були об'єднані на стратегічному рівні та проводились в різних театрах бойових дій або в різних формаціях) тим, що навіть на нижчих рівнях вони є «розмитими»¹⁴. НАТО визначає «гібридну війну» як насильницький конфлікт, у який втягнуті державні й недержавні актори, що одночасно застосовують конвенційні й нерегулярні військові дії для досягнення своїх цілей і не обмежуються фізичним полем бою чи територією. Кожна атака містить власні комбінації та мутації обох і спрямована на подальші аспекти держави та суспільства, щоб підірвати їх і досягти своїх цілей¹⁵. У 2018 р. на саміті НАТО в Брюсселі було погоджено використовувати термін «гібридний» для позначення широкого спектру таких заходів, засобів і методів, включаючи, але не обмежуючись ними, як: дезін-

¹⁰ *Світова гібридна війна: український фронт*: монографія / за заг. ред. В. П. Горбуліна. Київ: НІСД, 2017, с. 42.

¹¹ *Hybrid Warfare: Fighting Complex Opponents from the Ancient World to the Present* (2012), W. Murray and P. R. Mansoor (eds). Cambridge: Cambridge University Press, 329 p.

¹² Kofman, M., Rojansky, M. (2015). "A Closer Look at Russia's 'Hybrid War'", *Kennan Cable*, 7, April, URL: <https://www.files.ethz.ch/isn/190090/5-KENNAN%20CABLE-ROJANSKY%20KOFMAN.pdf>.

¹³ Hoffman, F.G. (2007). *Conflict in the 21st Century: The Rise of Hybrid Wars*, Arlington: Potomac Institute for Policy Studies, pp. 17-2. URL: <http://www.potomacinstitute.org/>.

¹⁴ *Ibidem*.

¹⁵ Richterová, J. (2016). *NATO & Hybrid Threats. Background Report*. URL: https://www.researchgate.net/publication/286344092_NATO_Hybrid_Threats.

формація; кібератаки; сприяння міграції; шпигунство; маніпулювання міжнародним правом; погрози силою (як з боку нерегулярних збройних формувань, так і конвенційних сил); політична підризна діяльність; диверсії; тероризм; економічний тиск та енергетична залежність¹⁶.

Гібридні загрози мають злісний намір маніпулювати процесами прийняття політичних рішень цільової нації шляхом впливу на поведінку та ставлення ключових аудиторій, таких як медіа-організації, широка громадськість та політичні лідери¹⁷. Саме тому при аналізі гібридних загроз слід розмежувати світ фізичний, де відбуваються різноманітні дії, й світ концептуальний, де існує інформація і відбувається комунікація й де люди думають, розуміють й приймають рішення. Саме на концептуальному рівні, де твориться й діє пропаганда, суттєву роль відіграють культурні відмінності, непорозуміння, образи, упередження й стереотипи, що дає змогу нанести шкоду цільовій нації й просунути і закріпити інтереси агресора. «Коли вміло поєднуються дезінформація, шкідливі атаки на широкомасштабні інформаційно-комунікаційні системи, психологічний тиск, то такий вплив може бути навіть небезпечнішим, ніж традиційні системи зброї, оскільки його надзвичайно важко виявити і боротися з ним»¹⁸.

Пропаганда, як один із інструментів гібридної війни, в основному націлена на широке населення чи групу осіб, що приймають рішення, малюючи картину, яка підкреслює аспекти чи відносини, які спонсори хочуть вкласти як ключові факти. Російська пропагандистська операція функціонує за допомогою телебачення RT, мультимедіа Sputnik, багатомовних каналів YouTube та інших інструментів соціальних медіа, ретельно розроблених для конкретних національних (наприклад, Великобританії, США, Німеччини) та мовних (наприклад, арабська, франкофонна, російська) аудиторій та передається через постійно змінювані дезінформаційні повідомлення. Велике фінансування дає змогу цим медіа розширити свою діяльність по всьому світу та ще більше підвищити їх ефективність¹⁹.

На рівні операцій мета Кремлівської пропаганди «не переконати чи навернути, а заплутати – розповсюдити достатньо версій реальності, щоб залишити цільову аудиторію спантеличеною в моральній і навіть фактичній відносності, примирившись з непізнаваністю світу та нездатною знайти пізнавальну основу для політики»²⁰. Західні дослідники порівнюють сучасну пропаганду Кремля зі старою радянською пропагандою, так званою стратегією ‘4D’ – dismiss (видалити), distort (спотворити), distract (відвернути увагу) and dismay (збентежити)²¹. Важливо, що Росія придумує реальність шляхом створення та розповсюдження дезінформації, фальсифікацій, брехні, витоків та кібер-саботажів, а потім перетворює їх на політичні дії²².

Слід зауважити, що у структурі гібридної війни пропаганда є одним з її засобів і досвід локальних гібридних війн засвідчує, що вона знаходиться на «недостойному» нижньому рівні, бо лише супроводжує воєнні дії чи допомагає вирішувати локальні завдання. Однак потенціал пропаганди є значно більшим. І тут слід знову згадати здавалося б застарілу концепцію інформаційної війни, але на новій основі. У широкому значенні, інформаційна війна – це боротьба за інформацію й інформаційні потоки, які дають змогу формувати громадську думку. Серед методів інформаційної війни – блокування чи спотворення інформаційних потоків та процесів

¹⁶ NATO Stratcom Centre of Excellence (2020). *Hybrid Threats. A Strategic Communications Perspective*, p. 8. URL: <https://stratcomcoe.org/hybrid-threats-strategic-communications-perspective>.

¹⁷ Ibidem.

¹⁸ Veebel, V. (2015). *Russian Propaganda, Disinformation and Estonia's Experience*, Tallinn: Foreign Policy Research Institute. URL: https://www.files.ethz.ch/isn/194051/veebel-russian_disinformation.pdf.

¹⁹ Wilson, A. (2015). *Four Types of Russian Propaganda*, Prague: Aspen Institute; Makhashvili, L. (2017). “The Russian information war and propaganda narratives in the European Union and the EU’s Eastern Partnership countries”, *International Journal of Social Science and Humanity*, 7 (5). URL: <http://www.ijssh.org/vol7/840-HF0035.pdf>.

²⁰ Pomerantsev, P., Weiss, M. (2014). *The Menace of Unreality: How the Kremlin Weaponizes Information, Culture and Money*, New York: Institute of Modern Russia.

²¹ Nimmo, B. (2015). *Anatomy of an Info-War: How Russia's Propaganda Machine Works, And How to Counter It*. URL: <https://www.stopfake.org/en/anatomy-of-an-info-war-how-russia-s-propaganda-machine-works-and-how-to-counter-it/>.

²² Makhashvili, L. (2017). “The Russian information war and propaganda narratives in the European Union and the EU’s Eastern Partnership countries”, *International Journal of Social Science and Humanity*, 7 (5). URL: <http://www.ijssh.org/vol7/840-HF0035.pdf>.

прийняття рішень супротивника. «Контролюючи потоки інформації, супротивник може захопити країну чи примусити її змінити свою політику без будь-якого пострілу»²³.

Одним з недоліків цієї концепції було те, що інформаційна війна потребує певної реальної основи – приводу, без якого інформаційні потоки й інформаційні впливи не можуть існувати на регулярній основі. Такою постійною основою можуть стати події, які генерує гібридна війна. Це досить швидко зрозуміли у Кремлі, навчені досвідом гібридної війни в Грузії, й Україна стала своєрідним полігоном для практичного втілення російського бачення гібридної війни. Більше того, на цьому полігоні починає реалізовуватися нова концепція інформаційної війни, побудованої як своєрідний альянс «локальна гібридна війна – глобальна інформаційна війна».

Власне наше дослідження, очевидно, є однією з перших розвідок на предмет обґрунтування того, як події локальної гібридної війни стають основою глобальних інформаційних впливів.

Теоретична перспектива. Для формування концептуальної схеми дослідження скористалися окресленими вище поняттями, що дало можливість визначити незалежні та залежні змінні й сформулювати основні гіпотези дослідження.

На підставі поняття «гібридна війна» визначено незалежні змінні. Гібридна війна у вузькому розумінні – це сукупність подій, які впливають на хід війни, або викликані нею і також впливають на хід війни. Усі події можна поділити на три групи: свята (державні, національні та релігійні свята обох сторін конфлікту); події, які пов'язані з війною (що відбуваються в країнах-учасниках, а також міжнародні події – заходи, зустрічі, саміти тощо); події на фронті (те, що безпосередньо відбувається на лінії фронту). Всі ці події так чи інакше впливають на хід війни, зокрема на активність бойових дій. Кожна група подій визначає незалежну змінну.

Залежні змінні сформовано на підставі поняття «інформаційна війна». У вузькому розумінні, інформаційна війна означається як інформаційні впливи. У найбільш загальному вигляді інформаційні впливи можна характеризувати такими показниками: інтенсивність (кількість інформаційних повідомлень за певний період часу); подієвість (кількість інформаційних повідомлень, як реакція на певні події); інтенційність (кількісно-якісні показники інтенцій, присутніх в повідомлень і спрямованих на об'єкт впливу). Звичайно, важливою є ще одна характеристика інформаційних впливів – використовувані методи та прийоми пропагандистського впливу, однак її складно оцінити кількісними показниками, і тому розглядати їх не будемо. Відтак, мету нашого дослідження можна визначити більш формалізовано як виявлення залежності між двома групами змінних (рис. 1) у вигляді двох гіпотез: 1) у публікаціях RT прослідковується вибіркова подієва спрямованість; 2) публікації в RT мають чітко виражену об'єктну й інтенційну спрямованість.

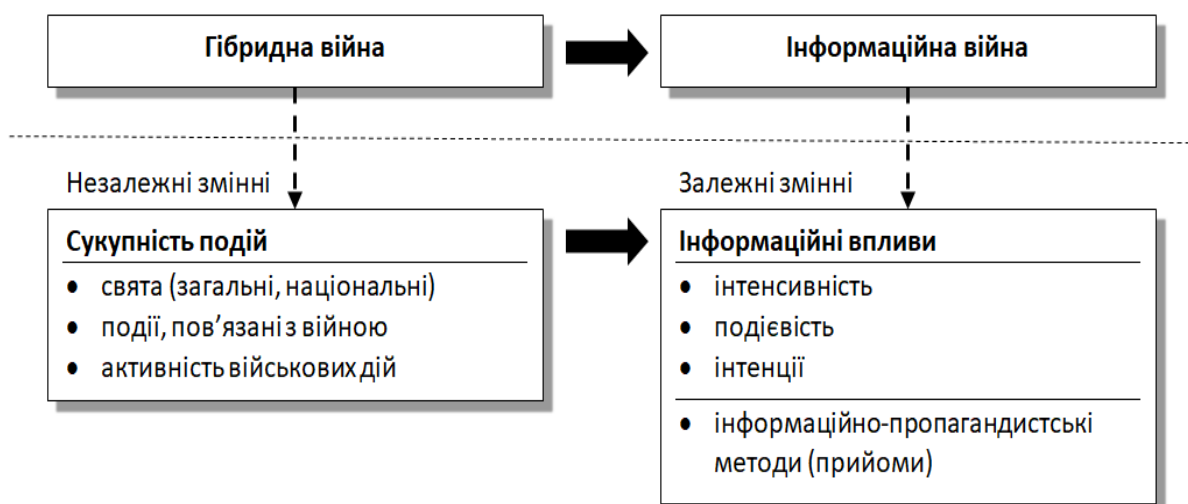

Рис. 1. Структуризація залежності інформаційних впливів від сукупності подій гібридної війни

²³ Suits, D.L. (2019). "Growing concern over information warfare continues to shape military", *Army News Service*. December 5. URL: https://www.army.mil/article/230573/growing_concern_over_information_warfare_continues_to_shape_military.

Методика. У дослідженні проаналізовано інформаційні повідомлення на сайті RT за темою «Україна» (<https://russian.rt.com/trend/334986-ukraina>) за період з 01.10.2014 р. по 30.06.2020 р. (вибірка склала понад 44 тис. матеріалів), а також більш обширні аналітичні матеріали за період з 01. 10. 2018 р. (архів сайту не дає доступу до раніших публікацій) по 30. 06. 2020 р. загальною кількістю понад 1 тис. статей. По кожній статті аналізувалися заголовок (назва), лід²⁴ і дата публікації.

У процесі перевірки гіпотези 1 до вказаних даних долучили також дані щодо динаміки обстрілів українських військ в зоні АТО за досліджуваній період. Джерелом даних слугували щоденні повідомлення української інформаційної агенції УНІАН з рубрики «Обстріл»²⁵.

Перевірка гіпотези 2 потребувала для кожної статті визначення референційних об'єктів та виявлення інтенцій, які кваліфікувалися на рівні заголовкових комплексів – заголовку й ліду. Оцінка матеріалу здійснювалася як результат узгодженої роботи трьох експертів²⁶. У процесі дослідження використано методику інтен-аналізу політичного дискурсу, описану Т. Ушаковою, Н. Павловою та ін.²⁷.

Для аналізу статистичного матеріалу і отримання висновків застосовано методи описової статистики, візуалізації даних, перевірки статистичних гіпотез, кореляційного аналізу, статистичне моделювання з використанням множинної регресії, реалізовані у відповідних пакетах середовища програмування R.

Результати дослідження. Припущення, що інтенсивність публікацій RT, присвячених Україні, залежить від подій, є цілком очевидним. Свого часу Держсекретар США Джон Керрі так прокоментував діяльність RT: «Її організували для розповсюдження фантазій Путіна про те, що відбувається на місці подій. Цьому завданню вони присвячують майже увесь ефірний час. Їх мета – вести пропаганду і спотворювати те, що відбувається або не відбувається в Україні»²⁸.

Події 2018-2020 рр., для яких ми перевіряли припущення, було поділено на групи: g – спільні свята (залишилися від спільного радянського минулого), n – українські національні свята, r – українські релігійні свята, e – події, які стосуються України безпосередньо та її відносин з іншими країнами, u – події й ситуації україно-російських відносин. Результати перевірки гіпотези демонструє візуалізація, представлена на рис. 2.1 - 2.5, які подають події кожної групи на тлі щотижневого графіка аналітичних матеріалів.

З графіків бачимо, що однозначно події й ситуації україно-російських відносин слугують інформаційним приводом, який збільшує кількість повідомлень. Частково до цієї групи можна віднести події, які стосуються України безпосередньо, або її стосунків з іншими країнами. Практична більшість подій цієї групи виникають в результаті гібридної війни, або є результатом дій, пов'язаних з нею чи спротиву війні. Аналіз показав, що найбільша кількість аналітичних публікацій RT, досліджуваного нами періоду, стосуються: 243 (23%) повідомлення – подій в Україні; 207 (19%) повідомлень – стану російсько-українських відносин. Інакше кажучи, все, що так чи інакше може загрожувати інтересам РФ, перш за все економічним, зазнає розголосу, суб'єктивної інтерпретації, різкої критики та осуду з її боку.

Щодо свят, то всі три групи не викликають збільшення кількості публікацій: g – однозначно «ні», n – загалом «ні», r – православні свята також «ні», тоді як на католицькі свята пропагандисти RT просто не зважають.

²⁴ Лід – короткий виклад журналістського матеріалу, що розміщується після заголовку й перед основним текстом.

²⁵ Обстріл. Укрінформ. Мультимедійна платформа іномовлення України. URL: <https://www.ukrinform.ua/tag-obstril>.

²⁶ Yuskiv, B., Karpchuk, N., Khomych, S. (2021). “Media Reports as a Tool of Hybrid and Information Warfare (the Case of RT – Russia Today)”, *Codrul Cosminului*, Issue 1, Vol. 27, pp. 235-258. URL: <http://codrulcosminului.usv.ro/CC27/1/12.html>

²⁷ Ушакова, Т., Павлова, Н., Латынов, В. et al (2000). *Слово в действии. Интен-анализ политического дискурса*. СПб.: Алетейя, 316 с.; Павлова, Н., Гребенщикова, Т. (2017). “Интен-анализ постсобытийного дискурса в интернете”. *Психологические исследования*, 10(52), 8. URL: <http://psystudy.ru/index.php/num/2017v10n52/1407-pavlova52.html>.

²⁸ Джон Керрі назвав телеканал Russia Today «рупором пропаганди», редакція вимагає вибачень (2014). *Media Sapiens*, 25 квітня. URL: <https://ms.detector.media/profstandarti/post/987/2014-04-25-dzhon-kerri-nazvav-telekanal-russia-today-ruporom-propagandi-redaktsiya-vimagae-vibachen/>

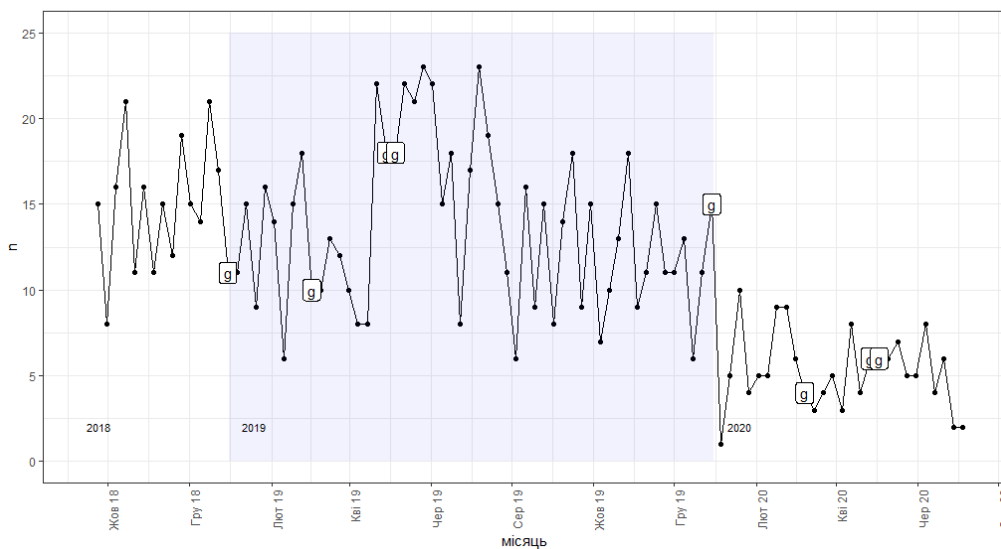

Рис. 2.1. Кількість аналітичних публікацій RT 2018-2020 рр. (g – свята, спільні для України та Росії)

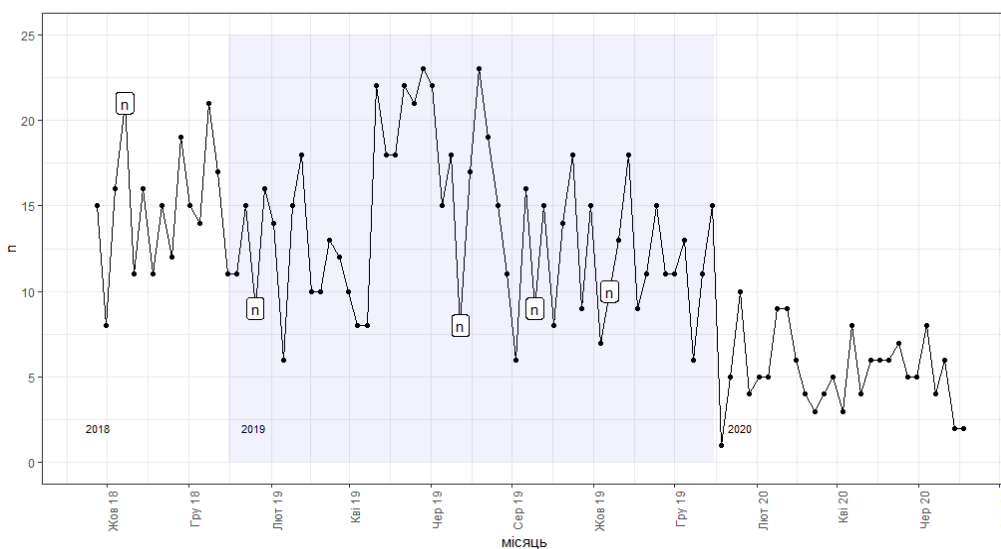

Рис. 2.2. Кількість аналітичних публікацій RT 2018-2020 рр. (n – національні свята України)

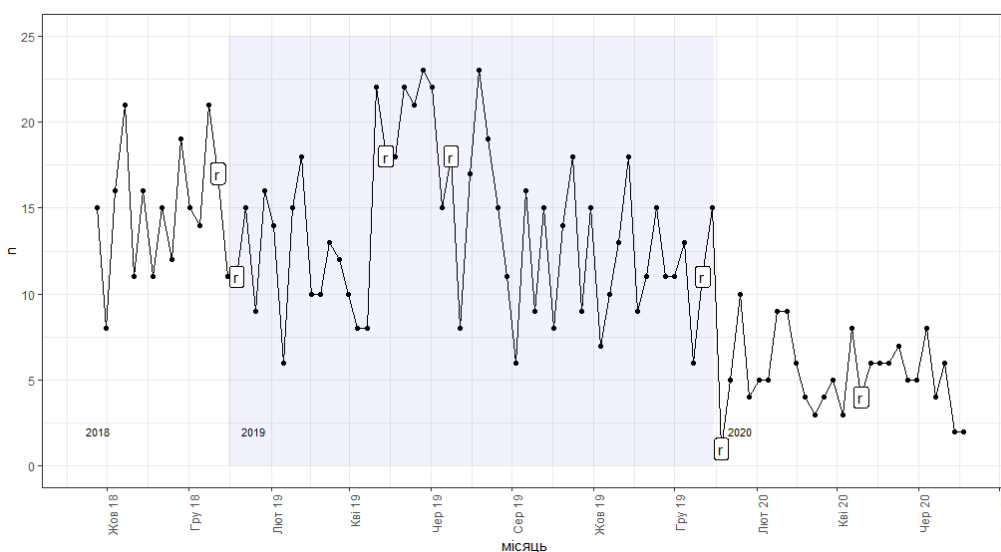

Рис. 2.3. Кількість аналітичних публікацій RT 2018-2020 рр. (r – православні релігійні свята)

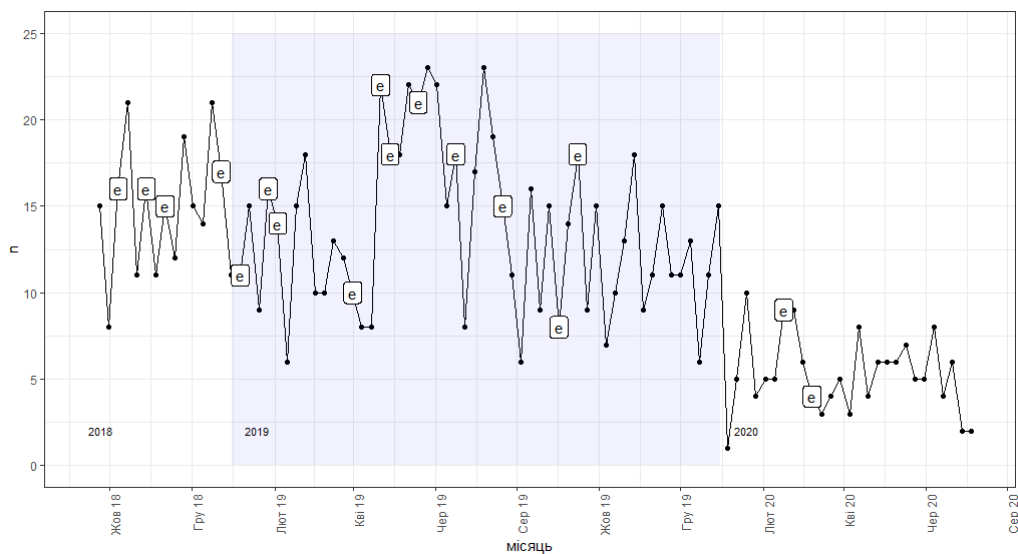

Рис. 2.4. Кількість аналітичних публікацій RT 2018-2020 рр. (e – міжнародні події та події в Україні)

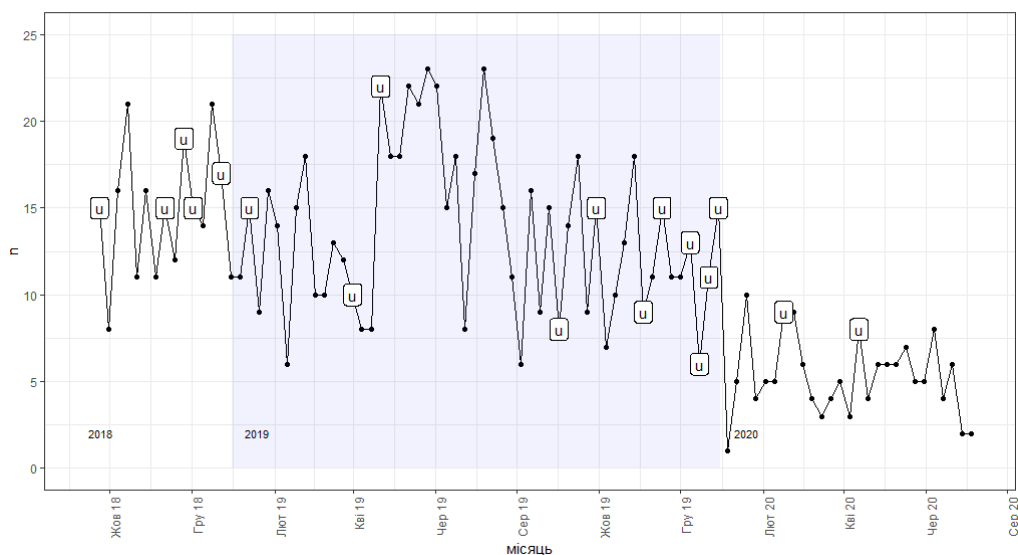

Рис. 2.5. Кількість аналітичних публікацій RT 2018-2020 рр. (u – Стосунки між Україною та РФ)

Існує ще одна група подій – постріли/обстріли з усіх видів зброї в зоні АТО, яка, за нашим припущенням, могла слугувати приводом до появи регулярних публікацій RT. Для цього ми оцінювали кореляцію між кількістю пострілів в зоні АТО та кількістю повідомлень. Такі оцінки розраховувалися окремо для коротких інформаційних повідомлень і для аналітичних матеріалів. Кореляція виявилася близькою до нуля (відповідно 0,018 та 0,156), що свідчить про відсутність кореляційної залежності між кількістю публікацій та кількістю пострілів. Візуально також можна переконатися (рис. 3 й 4), що кожен процес має власну логіку розвитку не тільки на рівні тижневих даних, а навіть на рівні трендів. Зауважимо, що в нашому попередньому дослідженні²⁹ доведено, що існує певна залежність середньоденного за тиждень числа обстрілів ЗСУ з важких озброєнь плюс пострілів з ручної зброї з боку сепаратистів від частоти появи певних слів у новинах RT. Така залежність є кореляційною, а не причинно-наслідковою. Причина цього, на нашу думку, полягає в тому, що і пропагандистські публікації (новини), і воєнні дії

²⁹ Юськів, Б., Хомич, С. (2017). “Роль медіа-пропаганди в умовах «гібридної війни»”, *Актуальні проблеми міжнародних відносин*, Вип. 132, с. 27-43. URL: <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/view/3176/2854>.

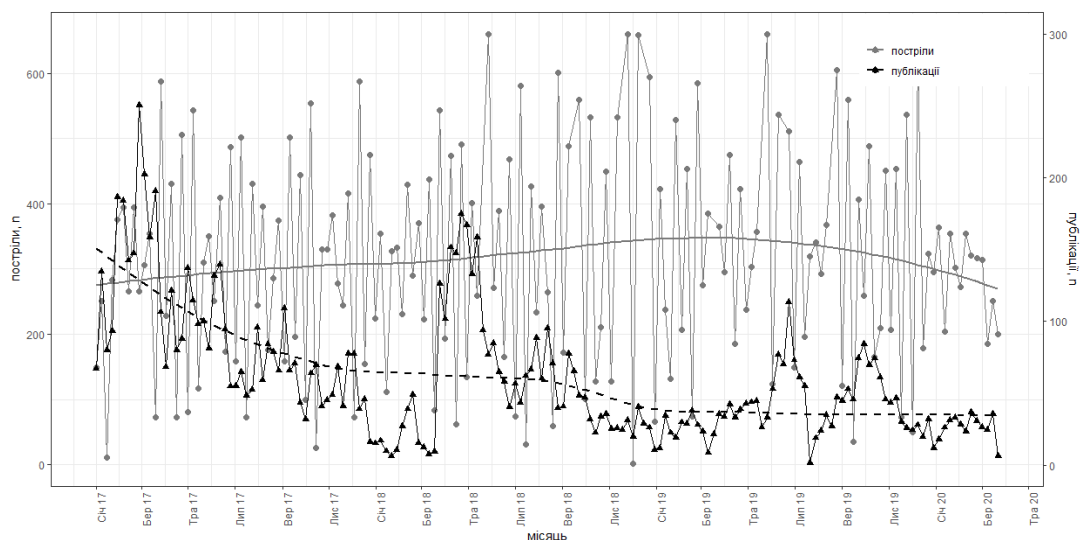

Рис. 3. Кількість інформаційних повідомлень RT та постріли в зоні АТО, 2017-2020 рр.

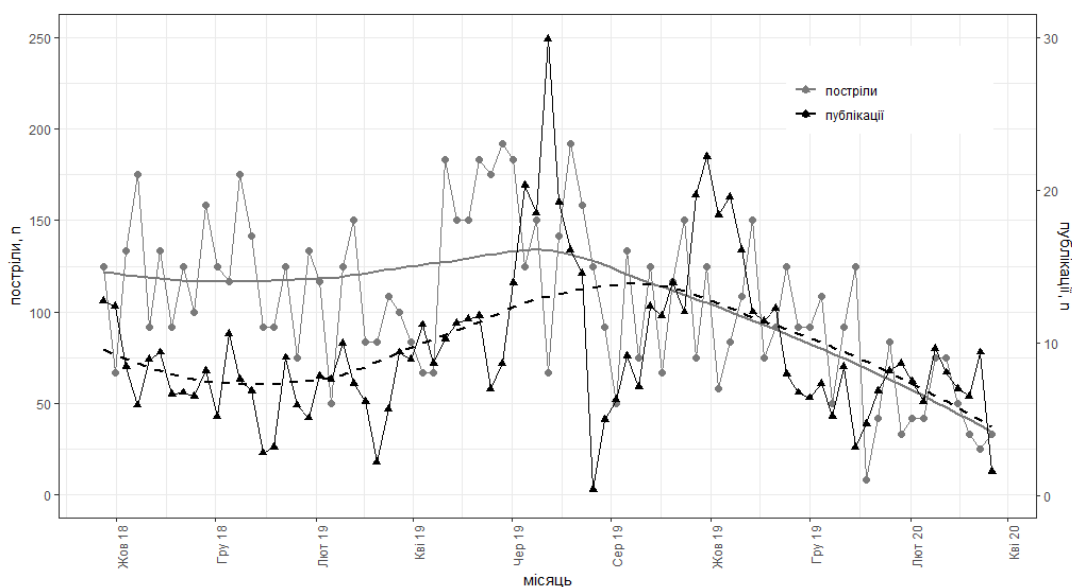

Рис. 4. Кількість аналітичних публікацій RT на тлі подій, 2018-2020 рр.

бойовиків планують та координують в одному центрі й чітко виконують згідно з розробленим планом.

Розглянемо приклад того, як можна витлумачити стратегічний малюнок (тренди) (рис. 4.) У період з жовтня 2018 р. до липня 2019 р. інтенсивність російського медіавпливу поступово спадає, а інтенсивність пострілів – зростає. Ці тенденції чітко прив'язані до подій цього періоду:

середина жовтня 2018 р. – Священний Синод Вселенського Патріархату анулював підпорядкування Київської митрополії Московському Патріархату; Київська митрополія відновлюється як канонічна територія Вселенського Патріархату;

середина грудня 2018 р. – обрання предстоятеля ПЦУ, прийняття Закону України «Про припинення дії Договору про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і Російською Федерацією»;

кінець квітня 2019 р. – другий тур виборів Президента України; Президент РФ підписав Указ про спрощений порядок отримання російського громадянства для жителів окупованих районів Донецької та Луганської областей;

травень 2019 р. – інавгурація нового Президента України. Період виборів до Верховної Ради України змінює ситуацію: кількість обстрілів значно зростає.

У ситуації невизначеності стосовно сил, які могли прийти до влади в Україні після президентських і парламентських виборів, РФ, не покладаючись на один лише медіавплив, посилює інтенсивність ведення гібридної війни і прагне продемонструвати свою силу перед новою владою. Після парламентських виборів інтенсивність і публікацій, і обстрілів знизилася і практично звелася до мінімуму. Винятком є хіба початок жовтня 2019 р. – так званий період «формули Штайнмаєра», коли на тлі масових протестів українців проти такого врегулювання війни на Донбасі РФ знову вирішила продемонструвати свою «тверду» силу. Цікаво, що саме цій темі RT приділила мінімально уваги – 3 відносно нейтральних аналітичних матеріали.

Таким чином, стосовно гіпотези 1 можна зробити позитивний висновок: публікації RT використовують події, які виникають в ході гібридної війни, як інформаційні приводи.

Аналіз комунікативних інтенцій матеріалів дав змогу реконструювати приховані наміри авторів як цілеспрямований, осмислений та організований вплив на аудиторію задля нав'язування їй російських ідей. RT починає здійснюватися цей маніпулятивний вплив через заголовковий комплекс і продовжує його шляхом реалізації маніпулятивних стратегій, тактик, прийомів, мовних, мовленнєвих, позалінгвальних засобів через організацію, структурування і подання інформації в самому тексті повідомлення.

Особливістю пропаганди, й російської зокрема, є те, що реципієнт сприймається як «об'єкт», який є не зовсім обізнаним / освіченим, зі стереотипним мисленням, неспроможним робити обґрунтовані висновки, якому інформацію потрібно подавати в спрощеній, емоційно забарвленій формі з необхідними наголосами. Продюцент як «суб'єкт», формуючи повідомлення, вкладає приховані смисли, тобто намагається донести певну комунікативну інтенцію, принагідно здійснюючи потужний маніпулятивний вплив.

Комунікативна інтенція пропаганди щодо України має інтенсивну психологічну спрямованість на індивідуальну свідомість масової аудиторії у формі, яку дослідники називають «монолог однієї (у нашому випадку – російської) культури»³⁰.

Мета цієї стратегії – знищити соборність, незалежність України. Пейоративна лексика журналістів виявляє пропаганду імперських намірів Росії щодо України; ярлики «сепар», «укроп», «возвращенцы», «заукраинцы» не просто принижують українців, а підтверджують приховані наміри російської мас-медійної пропаганди фіксувати в підсвідомості аудиторії ЗМІ вищість росіян, їх право вирішувати долю українців та України. Автори Інтернет-матеріалів відкритою й прихованою російською пропагандою намагаються дискредитувати українських військових, паростки миру, посварити людей, які живуть у Донецьку, щоб у кінцевому рахунку добитися своїх ще довоєнних стратегічних планів: розчленувати Україну, підкорити частинами.

В умовах гібридної війни комунікативна інтенція пропагандистського повідомлення залежить від об'єкта впливу, інформація про якого є предметом висвітлення. Наприклад, «Вони» («інші», «чужі») завжди тлумачаться як вороги, які заслуговують засудження, критики чи глузування; «Третя сторона», тобто не-учасники конфлікту, можуть сприйматися як «хороші» чи «погані», залежно від того, чи підтримують вони «суб'єкта»; «Ситуація» також може бути об'єктом впливу, а її опис залежить від місця розгортання подій («у них», «у третьої сторони (яка когось підтримує)», «у нас»); окрім цього повідомлення може мати суб'єктне спрямування («Ми»), тобто продюцент намагається подати себе у найпозитивнішому контексті.

Для побудови інтенційної моделі інформаційної пропаганди, яка вибудована на підставі гібридної війни, створено перелік референційних об'єктів і на цій основі визначено інтенційні профілі кожного з них. Сукупність референційних суб'єктів та інтенції в сукупності складають інтенційний простір пропагандистського дискурсу. Інтенційна модель подана на рис. 5.

Ця частина дослідження проводилася на підставі заголовкових комплексів понад 1 тис. аналітичних статей за період 01. 10. 2018 р. по 30. 06. 2020 р.

Для проведення інтенцій-аналізу виділено референційні об'єкти з тих, що багаторазово згадувалися в повідомленнях і на які скеровані інтенції суб'єктів впливу (пропагандистів). Ці об'єк-

³⁰ Негрышев, А. (2004). «О роли СМИ в межкультурной коммуникации (к постановке проблемы)», *INTER-CULTUR@L-NET*, Вып. 3. Евразийский лингвистический университет. URL: <http://www.myluni.ru/journal/clauses/133/>

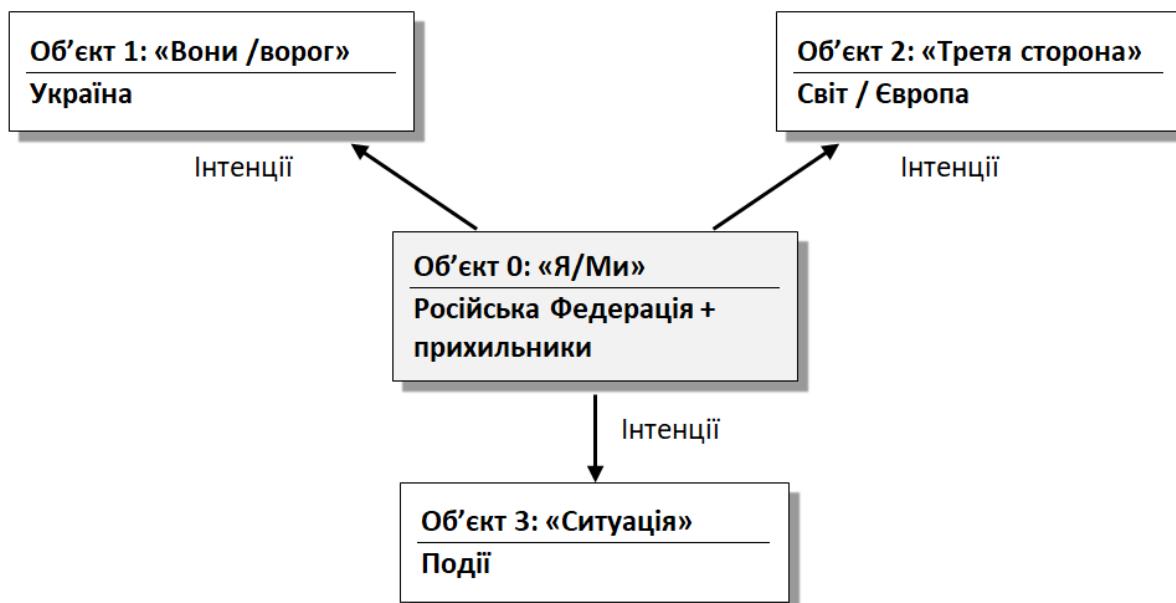

Рис. 5. Іntenційна модель гібридної війни

ти згрупована в чотири узагальнених об'єкти (далі – об'єкти):

- «Вони»: Уряд України / влада, Президент, Верховна Рада, збройні сили України, українські націоналісти, українське суспільство, церква;
- «Ми»: РФ, ДНР / ЛНР / Крим, проросійські сили в Україні;
- «Третя сторона»: Європа, США, інші (МВФ, НАТО і т. п.);
- «Ситуація»: події в Україні, Росії, Європі та світі.

Референційний профіль кожного узагальненого об'єкта включає іntenції:

- «Вони»: дискредитація, звинувачення, критика, погроза, сарказм / презирство;
- «Ми»: самопрезентація (подача себе в позитивному світлі, активним), демонстрація сили, підтримка «своїх», відведення звинувачення;
- «Третя сторона»: звинувачення, критика, підтримка, співчуття;
- «Ситуація»: аналіз «+» (позитивний аналіз), аналіз «-» (негативне ставлення), аналіз «0» (нейтральне висвітлення, констатація факту).

Модус іntenцій, тобто їхнє позитивне чи негативне спрямування подано в табл. 1

Таблиця 1

Модус іntenцій за групами референційних об'єктів

Група референційних об'єктів	Модус іntenцій		
	негативний	нейтральний	позитивний
Вони	дискредитація, звинувачення, критика, погроза, сарказм / презирство		
Ми			самопрезентація, демонстрація сили, підтримка «своїх», відведення звинувачення
Третя сторона	звинувачення, критика	співчуття	підтримка
Ситуація	аналіз «+»	аналіз «-»	аналіз «0»

Закладаючи цю гіпотезу, від самого початку передбачалося, що на всій множині аналітичних матеріалів проявляється ефект інтенційної асиметрії в бік негативу. Однак виявилось, що частка негативних інтенцій за весь період сягає 72%, з них 60% припадає на референційні об'єкти з групи «Вони» (Україна), а також 8% на висвітлення подій в Україні. «Третя сторона» – країни Європи, США, інші країни – загалом виступають як об'єкт інтенцій з емоційно збалансованими оцінками лише в 9% випадків. На об'єкти «Ми» припадає 17% позитивних аналітичних матеріалів. Звідси однозначно випливає висновок: основна мета пропаганди RT виставити в негативному плані Україну в очах своєї аудиторії.

По кожному референційному об'єкту маємо висновки:

– «Вони»: за обраний нами період найбільша кількість публікацій присвячена Президенту України (198 – 18% всіх публікацій), уряду / владі (196 – 18%), ЗСУ (88 – 8%). Домінували інтенції «сарказм / презирство» (265 – 25%) й «критика» (202 – 19%) й стосувалися вони усіх категорій. Це типові прийоми пропаганди проти ворога: критикуй його й знущайся, смійся над ним, тим самим нівелюючи його адекватність і силу. Як результат, формується таке ставлення: уряд / влада – невдахи і все робить для погіршення життя людей; ВР – збір ідіотів, які приймають недолугі, антинародні закони; один президент – втілення агресивного зла, другий – клоун, маріонетка; ПЦУ – секта розкольників; українське суспільство складається з агресивних радикалів і націоналістів, які руйнують радянське історичне минуле; ЗСУ – дезертирство, корупція, уся зброя – це суцільний металобрухт (але одночасно й залякують українською армією);

– «Ми»: найбільше йшлося про РФ, насамперед її лідера (184 – 17%), потім – про проросійські сили в Україні (50 – 5%) і про ЛНР / ДНР / Крим (49 – 5%). Переважають такі інтенції: «підтримка своїх» (105 – 10%), «демонстрація сили» (54 – 5%). Окрім підкреслено схвального ставлення до ЛНР / ДНР / Криму й політичних проросійських сил в Україні, упродовж усього обраного періоду 26 статей присвячено було заарештованому в Україні К. Вишинському – головному редактору «РІА-Новости Україна»; при чому в кожній чітко відслідкована ідея «РФ своїх не кидає»;

– «Третя сторона»: ЄС і країни Європи згадували 35 разів (3%), друге місце посідають США – 32 повідомлень (3%). Аналіз інтенцій показав таке: як тільки Захід надає Україні якусь допомогу (від консультацій з питань свободи слова, наприклад, до надання зброї), лунає критика (30 – 3%); якщо Захід критикує дії української влади, чи наголошує на проведенні моніторингу / контролю (наприклад, за соцмережами у період парламентських виборів), реакція РФ – підтримка (29 – 3%); якщо західні партнери відмовляються від співпраці (байдуже, в якій сфері) чи, наприклад, наголошують на повільних реформах, Росія демонструє своє співчуття (26 – 2%), посилаючи такий імпліцитний меседж: «Україна – тягар, failed state». Звинувачення (8 – 0,7%) лунають загалом на адресу США за їх допомогу у військовій сфері;

– «Ситуація»: найбільша увага російської пропаганди прикута до ситуації в Україні (129 – 12%), яка загалом зображена як негативна (аналіз «–» – 48 або 4,5%) чи нейтральна (аналіз «0» – 29 або 3%); ситуацію в РФ загадують лише 11 разів й інтенція лише позитивна (аналіз «+» – 11 або 1%); ситуація в Європі – лише 7 разів й інтенція загалом нейтральна (аналіз «0» – 6 або 0,5%).

Отже, висунута гіпотеза підтвердилася. Аналізу аналітичних статей виявилось цілком достатньо, щоб переконатися в присутності очевидних намірів РФ в особі російських пропагандистів проти України. Це виразилося в інтенційній спрямованості її пропаганди: виступити проти опонента з наміром дискредитувати, звинуватити, критикувати й погрожувати, демонструючи при цьому своє презирство до нього.

Висновки. Отже, російська гібридна війна, яка «спантеличила» світову спільноту, використовуючи інформаційні приводи й інформаційний супровід, з локальної гібридної війни перетворюється у глобальну інформаційну війну, в якій Україна є лише «демонстраційним експонатом» потенціалу РФ. Специфічними характеристиками російської гібридної війни є використання за будь-якої нагоди традиційних і сучасних медіаінструментів, щоб створювати нарративи, які б відповідали інтенціям, цілям, інтересам ініціатора впливу; щоб формувати кілька варіантів «реальності», заплутати аудиторію, примусити постійно сумніватися і, як наслідок, бути неспроможною відділити факти від фейків.

На підставі проведеного аналізу можемо висувати: 1) публікації RT використовують події, які виникають в ході гібридної війни, як інформаційні приводи; це і події внутрішнього життя

України, міжнародні події і події, пов'язані з бойовими діями в зоні ООС; 2) публікації в RT мають чітко виражену об'єктну й інтенційну спрямованість; об'єктами впливу є: «вони» (Уряд України / влада, Президент, Верховна Рада, збройні сили України, українські націоналісти, українське суспільство, церква); «ми» (РФ, ДНР / ЛНР / Крим, проросійські сили в Україні); «третья сторона» (Європа, США, інші); ситуація (події в Україні, Росії, Європі та світі). В усіх публікаціях, де йдеться про Україну, домінують інтенції «сарказм / презирство» й «критика»; навіть у повідомленнях, орієнтованих на «третю сторону» чітко прослідковується імпліцитний меседж – «Україна – failed state»; у повідомленнях, об'єктом яких є «ми», превалюють інтенції «підтримка своїх» й «демонстрація сили». Інакше кажучи, основна комунікативна інтенція російської пропаганди – дискредитувати Україну, продемонструвати її неповноцінність, підкреслюючи при цьому «могутність» РФ.

24 лютого 2022 р. Російські війська розпочали повномасштабну війну в Україні, залучаючи увесь свій розроблений й випробуваний арсенал інформаційної зброї також. З часу 2014 р. українське суспільство змінилося й набуло певної стійкості стосовно деструктивних інформаційних впливів. Отже, інструменти впливу в умовах повномасштабної війни та протидія інформаційним загрозам Російської Федерації може бути предметом наступних наукових розвідок.

Список джерел:

1. Горбулін, В. (2016). Гібридна війна: все тільки починається... *Дзеркало тижня. Україна*. 25 березня. URL: <http://gazeta.dt.ua/internal/gibridna-viyna-vse-tilki-pochinayetsya.html>.
2. Джон Керрі назвав телеканал Russia Today «рупором пропаганди», редакція вимагає вибачень (2014). *Media Sapiens*, 25 квітня. URL: <https://ms.detector.media/profstandarti/post/987/2014-04-25-dzhon-kerri-nazvav-telekanal-russia-today-ruporom-propagandi-redaktsiya-vimagae-vibachen/>.
3. Негрышев, А. (2004). “О роли СМИ в межкультурной коммуникации (к постановке проблемы)”, *INTER-CULTUR@L-NET*, Вып. 3. Евразийский лингвистический университет. URL: <http://www.my-luni.ru/journal/clauses/133/>
4. Обстріл. Укрінформ. Мультимедійна платформа іномовлення України. URL: <https://www.ukrinform.ua/tag-obstril>.
5. Павлова, Н., Гребенщикова, Т. (2017). “Интеннт-анализ постсобытийного дискурса в интернете”. *Психологические исследования*, 10(52), 8. URL: <http://psystudy.ru/index.php/num/2017v10n52/1407-pavlova52.html>.
6. *Світова гібридна війна: український фронт*: монографія / за заг. ред. В. П. Горбуліна. Київ: НІСД, 2017, 496 с.
7. Ушакова, Т., Павлова, Н., Латынов, В. et al (2000). *Слово в действии. Интеннт-анализ политического дискурса*. СПб.: Алетейя, 316 с.
8. Юськів, Б., Хомич, С. (2017). “Роль медіа-пропаганди в умовах «гібридної війни»”, *Актуальні проблеми міжнародних відносин*, Вып. 132, с. 27-43. URL: <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/view/3176/2854>.
9. Andreas, J., Guillaume, L. (2015, April). “NATO’s Hybrid Flanks- Handling Unconventional Warfare in the South and the East”, *Research Paper (112)*, 2. NATO Defense College.
10. Fridman, O. (2017). “The Danger of ‘Russian Hybrid Warfare’”, *Cicero Foundation Great Debate Paper*, 17 (5), pp. 3-16. URL: https://www.cicerofoundation.org/wp-content/uploads/Ofer_Fridman_The_Danger_of_Russian_Hybrid_Warfare.pdf.
11. Hoffman, F.G. (2007). *Conflict in the 21 St Century : The Rise of Hybrid Wars*, Arlington: Potomac Institute for Policy Studies, pp. 17-2. URL: <http://www.potomacinstitute.org/>.
12. Hoskins, A., O’Loughlin, B. (2010). *War and Media: The Emergence of Diffused War*, Cambridge: Polity Press.
13. *Hybrid Conflicts and Information Warfare: New Labels, Old Politics* (2019), edited by O. Fridman, V. Kabernik, J. C. Pearce, editors, Boulder: Lynne Rienner Publishers, 271 p.
14. *Hybrid Warfare: Fighting Complex Opponents from the Ancient World to the Present* (2012), W. Murray and P. R. Mansoor (eds). Cambridge: Cambridge University Press, 329 p.
15. Kofman, M., Rojansky, M. (2015). “A Closer Look at Russia’s ‘Hybrid War’”, *Kennan Cable*, 7, April, URL: <https://www.files.ethz.ch/isn/190090/5-KENNAN%20CABLE-ROJANSKY%20KOFMAN.pdf>.

16. Makhashvili, L. (2017). "The Russian information war and propaganda narratives in the European Union and the EU's Eastern Partnership countries", *International Journal of Social Science and Humanity*, 7 (5). URL: <http://www.ijssh.org/vol7/840-HF0035.pdf>.
17. NATO Stratcom Centre of Excellence (2020). *Hybrid Threats. A Strategic Communications Perspective*, p. 8. URL: <https://stratcomcoe.org/hybrid-threats-strategic-communications-perspective>.
18. Nimmo, B. (2015). *Anatomy of an Info-War: How Russia's Propaganda Machine Works, And How to Counter It*. URL: <https://www.stopfake.org/en/anatomy-of-an-info-war-how-russia-s-propaganda-machine-works-and-how-to-counter-it/>.
19. Patrikarakos, D. (2017). *War in 140 Characters: How Social Media is Reshaping Conflict in the Twenty-First Century*, New York: Basic Books.
20. Pomerantsev, P., Weiss, M. (2014). *The Menace of Unreality: How the Kremlin Weaponizes Information, Culture and Money*, New York: Institute of Modern Russia.
21. Richterová, J. (2016). *NATO & Hybrid Threats. Background Report*. URL: https://www.researchgate.net/publication/286344092_NATO_Hybrid_Threats.
22. Šliwa, Z., Veebel, V., Lebrun, M. (2018). "Russian Ambitions and Hybrid Modes of Warfare", *Sojateadlane (Estonian Journal of Military Studies)*, 7, pp. 86–108. URL: www.ksk.edu.ee/teadus-ja-arendustegevus/publikatsioonid/.
23. Suits, D.L. (2019). "Growing concern over information warfare continues to shape military", *Army News Service*. December 5. URL: https://www.army.mil/article/230573/growing_concern_over_information_warfare_continues_to_shape_military.
24. Veebel, V. (2015). *Russian Propaganda, Disinformation and Estonia's Experience*, Tallinn: Foreign Policy Research Institute. URL: https://www.files.ethz.ch/isn/194051/veebel-russian_disinformation.pdf.
25. Wilson, A. (2015). *Four Types of Russian Propaganda*, Prague: Aspen Institute.
26. Yuskiv, B., Karpchuk, N., Khomych, S. (2021). "Media Reports as a Tool of Hybrid and Information Warfare (the Case of RT – Russia Today)", *Codrul Cosminolui*, Issue 1, Vol. 27, pp. 235-258. URL: <http://codrulcosminului.usv.ro/CC27/1/12.html>.

References

1. Horbulin, V. (2016). Hibrydna viyna: vse til'ky pochynayet'sya... *Dzerkalo tyzhnya. Ukrayina*. 25 bereznia. URL: <http://gazeta.dt.ua/internal/gibridna-viyna-vse-tilki-pochinayetsya.html>.
2. Dzhon Kerri nazvav telekanal Russia Today «ruporom propahandy», redaktsiya vymahaye vybachen' (2014). *Media Sapiens*, 25 kvitnya. URL: <https://ms.detector.media/profstandarti/post/987/2014-04-25-dzhon-kerri-nazvav-telekanal-russia-today-ruporom-propagandi-redaktsiya-vimagae-vibachen/>.
3. Negryshev, A. (2004). "O roli SMI v mezkhkul'turnoy kommunikatsii (k postanovke problemy)", *INTER-CULTUR@L-NET*, Vyp. 3. Yevraziyskiy lingvisticheskiy universitet. URL: <http://www.my-luni.ru/journal/clauses/133/>
4. Obstril. Ukrinform. Mul'tymediyna platforma inomovlennya Ukrayiny. URL: <https://www.ukrinform.ua/tag-obstril>.
5. Pavlova, N., Grebenschikova, T. (2017). "Intent-analiz postsobytiynogo diskursa v internete". *Psikhologicheskiye issledovaniya*, 10(52), 8. URL: <http://psystudy.ru/index.php/num/2017v10n52/1407-pavlova52.html>.
6. *Svitova hibrydna viyna: ukrayins'kyi front: monohrafiya / za zah. red. V. P. Horbulina*. Kyiv: NISD, 2017, 496 s.
7. Ushakova, T., Pavlova, N., Latynov, V. et al (2000). *Slovo v deystvii. Intent-analiz politicheskogo diskursa*. SPb.: Aletyya, 316 s.
8. Yus'kiv, B., Khomych, S. (2017). "Rol' media-propahandy v umovakh «hibrydnoyi viyny»", *Aktual'ni problemy mizhnarodnykh vidnosyn*, Vyp. 132, c. 27-43. URL: <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/view/3176/2854>.
9. Andreas, J., Guillaume, L. (2015, April). "NATO's Hybrid Flanks- Handling Unconventional Warfare in the South and the East", *Research Paper (112)*, 2. NATO Defense College.
10. Fridman, O. (2017). "The Danger of 'Russian Hybrid Warfare'", *Cicero Foundation Great Debate Paper*, 17 (5), pp. 3-16. URL: https://www.cicerofoundation.org/wp-content/uploads/Ofer_Fridman_The_Danger_of_Russian_Hybrid_Warfare.pdf.

11. Hoffman, F.G. (2007). *Conflict in the 21 St Century : The Rise of Hybrid Wars* , Arlington: Potomac Institute for Policy Studies, pp. 17-2. URL: <http://www.potomacinstitute.org/>.
12. Hoskins, A., O'Loughlin, B. (2010). *War and Media: The Emergence of Diffused War*, Cambridge: Polity Press.
13. *Hybrid Conflicts and Information Warfare: New Labels, Old Politics* (2019), edited by O. Fridman, V. Kabernik, J. C. Pearce, editors, Boulder: Lynne Rienner Publishers, 271 p.
14. *Hybrid Warfare: Fighting Complex Opponents from the Ancient World to the Present* (2012), W. Murray and P. R. Mansoor (eds). Cambridge: Cambridge University Press, 329 p.
15. Kofman, M., Rojansky, M. (2015). "A Closer Look at Russia's 'Hybrid War'", *Kennan Cable*, 7, April, URL: <https://www.files.ethz.ch/isn/190090/5-KENNAN%20CABLE-ROJANSKY%20KOFMAN.pdf>.
16. Makhashvili, L. (2017). "The Russian information war and propaganda narratives in the European Union and the EU's Eastern Partnership countries", *International Journal of Social Science and Humanity*, 7 (5). URL: <http://www.ijssh.org/vol7/840-HF0035.pdf>.
17. NATO Stratcom Centre of Excellence (2020). *Hybrid Threats. A Strategic Communications Perspective*, p. 8. URL: <https://stratcomcoe.org/hybrid-threats-strategic-communications-perspective>.
18. Nimmo, B. (2015). *Anatomy of an Info-War: How Russia's Propaganda Machine Works, And How to Counter It*. URL: <https://www.stopfake.org/en/anatomy-of-an-info-war-how-russia-s-propaganda-machine-works-and-how-to-counter-it/>.
19. Patrikarakos, D. (2017). *War in 140 Characters: How Social Media is Reshaping Conflict in the Twenty-First Century*, New York: Basic Books.
20. Pomerantsev, P., Weiss, M. (2014). *The Menace of Unreality: How the Kremlin Weaponizes Information, Culture and Money*, New York: Institute of Modern Russia.
21. Richterová, J. (2016). *NATO & Hybrid Threats. Background Report*. URL: https://www.researchgate.net/publication/286344092_NATO_Hybrid_Threats.
22. Šliwa, Z., Veebel, V., Lebrun, M. (2018). "Russian Ambitions and Hybrid Modes of Warfare", *Sojateadlane (Estonian Journal of Military Studies)*, 7, pp. 86–108. URL: www.ksk.edu.ee/teadus-ja-arendustegevus/publikatsioonid/.
23. Suits, D.L. (2019). "Growing concern over information warfare continues to shape military", *Army News Service*. December 5. URL: https://www.army.mil/article/230573/growing_concern_over_information_warfare_continues_to_shape_military.
24. Veebel, V. (2015). *Russian Propaganda, Disinformation and Estonia's Experience*, Tallinn: Foreign Policy Research Institute. URL: https://www.files.ethz.ch/isn/194051/veebel-russian_disinformation.pdf.
25. Wilson, A. (2015). *Four Types of Russian Propaganda*, Prague: Aspen Institute.
26. Yuskiv, B., Karpchuk, N., Khomych, S. (2021). "Media Reports as a Tool of Hybrid and Information Warfare (the Case of RT – Russia Today)", *Codrul Cosminolui*, Issue 1, Vol. 27, pp. 235-258. URL: <http://codrulcosminului.usv.ro/CC27/1/12.html>.